

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ МЕНЕДЖМЕНТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ

ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ 11' 2018 (39)

"ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики"

Всеукраїнський науково-виробничий журнал

ЕФМ

11' 2018 (39)

Заснований у 1997 році під назвою "Вісник Вінницького державного сільськогосподарського інституту". У 2010 – 2014 роках виходив під назвою "Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету" з 2015 року "Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики"

Свідоцтво про державну реєстрацію засобів масової інформації №21154-10954ПР від 31.12.2014 р.

Засновник

Вінницький національний аграрний університет

Редакційна колегія:

Головний редактор

доктор економічних наук, професор, академік НААН Калетнік Г.М.

Заступник головного редактора

кандидат економічних наук Кіреєва Е.А.

Члени редакційної колегії:

*доктор юридичних наук, професор Авдійський В.І. (Росія);
доктор, професор Белік П. (Словаччина); доктор економічних наук,
професор Буреннікова Н.В.; доктор економічних наук, доцент Вдовенко Л.О.;
кандидат економічних наук, доцент Гончарук І.В.; кандидат економічних наук, доцент
Гончарук Т.В.; доктор економічних наук, професор Горська О. (Словаччина);
доктор економічних наук, професор Гуцаленко А.В.;
доктор, професор Данн Дж. В. (США); доктор економічних наук,
професор, академік НААН Дем'яненко М.Я.; доктор економічних наук, професор,
академік НААН Жук В.М.; доктор економічних наук, професор,
академік НААН Кваша С.М.; доктор економічних наук, член-кореспондент НААН
Кириленко І.Г.; доктор економічних наук, професор Коляденко С.В.; доктор економічних
наук, професор Клепауці Б. (Польща); доктор економічних наук, професор Мазур А.Г.;
доктор економічних наук, професор, академік НААН Малік М.Й.; доктор економічних наук,
професор Масленнікова Н.П. (Росія); доктор юридичних наук, доцент Мельничук О.Ф.;
кандидат економічних наук, доцент Мулик Т.О.; доктор економічних наук, професор,
академік НААН Панасюк Б.Я.; доктор економічних наук, доцент Польова О.Л.;
доктор економічних наук, професор Прутська О.О.; доктор економічних наук,
професор Свиноус І.В.; доктор економічних наук, професор, академік НААН
Сичевський М.П.; кандидат економічних наук, доцент Томчук О.В.; доктор економічних
наук, доцент Ціхановська В.М.; кандидат економічних наук, доцент Шаманська О.І.;
доктор економічних наук, професор Шпикуляк О.Г.; доктор економічних наук, професор,
академік НААН Шпичак О.М.; кандидат економічних наук, доцент Янчук Г.В.*

Адреса редакції: **21008, Вінниця, вул. Сонячна, 3, тел. 52 - 07 - 37**
Сайт журналу: <http://efm.vsau.org/>, Електронна адреса: efm@vsau.vin.ua

Відповідальний секретар редакції, кандидат сільськогосподарських наук,
доцент – **Янчук В.І.**,
літературний редактор-коректор і переклад іноземною мовою – **Хомяковська Т.О.**,
технічний секретар і оператор комп'ютерного набору – **Пришляк Н.В.**

©Вінницький національний аграрний університет, 2018

"ECONOMY. FINANCES. MANAGEMENT:

Topical issues of science and practical activity"

Ukrainian Scientific and Production Journal

11' 2018 (39)

Founded in 1997 under the name "Herald of Vinnitsa State Agricultural Institute".

In 2010 - 2014 years was published under the name of "Collected Works of Vinnytsia National Agrarian University".

Since 2015 "Economy. Finances. Management: topical issues of science and practical activity".

Certificate of registration of mass media №21154-10954 PR from 31.12.2014

Founder:

Vinnytsia National Agrarian University

Editorial Board:

Chief editor

*Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Kaletnik H.***

Assistant chief editor

*Candidate of Economic Sciences **Kirieieva E.***

Editorial Staff Members:

*Doctor in law, professor **Aydiyskyi V. (Russia)**; Doctor, professor **Belik P. (Slovakia)**; Doctor of Economic Sciences, professor **Buriennikova N.**; Doctor of Economic Sciences, associate professor **Vdovenko L.**; Candidate of Economic Sciences, associate professor **Honcharuk I.**; Candidate of Economic Sciences, associate professor **Honcharuk T.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Horska E. (Slovakia)**; Doctor of Economic Sciences, professor **Hutsalenko L.**; Doctor, professor **Dann J.V. (USA)**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Demianenko M.**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Zhuk V.**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Kvasha S.**; Doctor of Economic Sciences, corresponding member of NAAS of Ukraine **Kyrylenko I.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Koliadenko S.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Klepatski B. (Poland)**; Doctor of Economic Sciences, professor **Mazur A.**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Malik M.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Maslennikova N. (Russia)**; Doctor in Law, associate professor **Melnychuk O.**; Candidate of Economic Sciences, associate professor **Mulyk T.**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Panasiuk B.**; Doctor of Economic Sciences, associate professor **Polyova O.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Prutska O.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Svynous I.**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Sychevskiy M.**; Candidate of Economic Sciences, associate professor **Tomchuk O.**; Doctor of Economic Sciences, associate professor **Tsikhonovska V.**; Candidate of Economic Sciences, associate professor **Shamanska O.**; Doctor of Economic Sciences, professor **Shpykuliak O.**; Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine **Shpychak O.**; Candidate of Economic Sciences, associate professor **Yanchuk H.***

Address of editorial office: **21008, 3. Sonyachna Str, Vinnytsia, 52 - 07 - 37,**

Web site: <http://efm.vsau.org/>, e-mail: efm@vsau.vin.ua

Editor secretary - Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor - **Yanchuk V.**,
language corrector, translator – **Khomyakovska T.**,
technical secretary and computer operator – **Pryshliak N.**

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Н.В. ПРЯМУХІНА, І.Ю. САЛЬКОВА. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ В УКРАЇНІ: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРЕШКОДИ 7-16

І.В. СВИНОУС, Д.М. МИКИТЮК. ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 17-28

І.О. ГОРГО. КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ 29-42

М.В. ШАШИНА. ПРИНЦИПИ СТРУКТУРНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ 42-52

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Н.В. БУРЕННІКОВА. ДЕЯКІ ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИМІРЮВАННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ ВИКОРИСТАННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ З МЕТОЮ SEE-УПРАВЛІННЯ 53-63

ІННОВАЦІЙНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

О.М. ЮРЧЕНКО. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ 64-72

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА

Л.О. ВДОВЕНКО. КРЕДИТНА ПОЛІТИКА СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ 73-83

Ю.В. АЛЕСКЕРОВА, О.Д. РАДЧЕНКО, В.Л. ТОДОСІЙЧУК. КРЕДИТНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ 84-94

Ж.В. ГАРБАР, Н.В. КОНДУКОЦОВА. ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ 94-108

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

М.В. ПРАВДЮК, А.Л. ПРАВДЮК. ОБЛІКОВО-НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА БІОЛОГІЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ У ТВАРИННИЦТВІ 109-124

О.О. ЛЮБАР, Я.П. ІЩЕНКО. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 125-143

ДИСКУСІЇ

О.Ф. ШЕВЧУК. ПРОГНОСТИЧНА ВАЛІДНІСТЬ КОНКУРСНОГО ВІДБОРУ ДО МАГІСТРАТУРИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 081 «ПРАВО» 144-156

НОВИНИ ЗАКОНОДАВСТВА

О.Ф. МЕЛЬНИЧУК. КАБІNET МІНІСТРІВ УКРАЇНИ В МЕХАНІЗМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНОЮ ОСВІТОЮ 157-166

Журнал внесено в оновлений перелік наукових фахових видань України з економічних наук під назвою **"ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики"** (підстава: Наказ Міністерства освіти і науки України 21.12.2015 №1328).

Включений до міжнародних наукометричних баз і каталогів наукових праць:
Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського, Україна, сайт: <http://nbuv.gov.ua>
Google Академія, сайт: <http://scholar.google.com.ua>

Матеріали друкуються українською, англійською і російською мовами.

Номер схвалено і рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Вінницького національного аграрного університету, протокол № 6 від 01 лютого 2019 р.

Усі права застережені. Тексти статей, таблиці, графічний матеріал, формули захищені законом про авторські права. Передрук і переклад статей дозволяється за згодою авторів.

Відповідальність за зміст публікацій і достовірність наведених в них даних та іншої інформації, несуть автори статей. Висловлені у надрукованих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.

Підписано до друку 12 лютого 2019 року

Формат 60x84/8. Папір офсетний.

Друк офсетний. Ум. друк. арк. 15,0

Тираж 100.

Зам № 78

Віддруковано у

Вінницькому національному аграрному університеті

м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, 21008.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5009 від 10.11.2015

CONTENTS

ECONOMICS OF MANAGEMENT AND PROTECTION OF THE ENVIRONMENT

- N. PRIAMUKHINA, I. SALKOVA*. FEATURES OF FORMING OF INTERREGIONAL ECONOMIC SPACE IN UKRAINE: POSSIBILITIES AND PROBLEMS 7-16
- I. SVINOUS, D. MIKITIUK*. OBJECTIVE NEED FOR FORMATION OF PRODUCTION MANUFACTURING EFFICIENCY SYSTEM IN AGRICULTURAL ENTERPRISES 17-28
- I. GORGO*. CONCEPT OF FORMATION OF RISK MANAGEMENT SYSTEM AT ENTERPRISE 29-42
- M. SHASHYNA*. PRINCIPLES OF STRUCTURAL MODERNIZATION OF THE REGIONAL ECONOMY IN CONDITIONS OF STRUCTURAL CHANGES 42-52

ECONOMY AND EFFICIENCY OF PRODUCTION AND BUSINESS ACTIVITIES

- N. BURENNIKOVA*. SOME THEORETICAL AND APPLIED ASPECTS OF MEASURING THE ENERGY EFFECTIVENESS OF THE PROCESS OF USING FUEL AND ENERGY RESOURCES WITH THE PURPOSE OF SEE-MANAGEMENT 53-63

INNOVATIONS AND INVESTMENT ACTIVITIES

- O. YURCHENKO*. METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE EVALUATION OF THE EFFICIENCY OF INVESTMENT ACTIVITY OF ENTERPRISES OF THE GRAIN-PRODUCT SUBCOMPLEX 64-72

FINANCIAL AND CREDIT SUPPORT AND TAX POLICY

- L. VDOVENKO*. CREDIT POLICY SYSTEM VARIOUS BANKING IN UKRAINE 73-83
- Y. ALESKEROVA, O. RADCHENKO, V. TODOSICHUK*. CREDIT ASPECTS OF STATE SUPPORT DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE 84-94
- Zh. GARBAR, N. KONDUKOTSOVA*. TAX REGULATION OF THE REAL SECTOR OF THE ECONOMY 94-108

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

- M. PRAVDIUK, A. PRAVDIUK*. ACCOUNTING AND NORMATIVE SUPPORT OF COST MANAGEMENT FOR BIOLOGICAL TRANSFORMATIONS IN LIVESTOCK PRODUCTION 109-124
- O. LIUBAR, Y. ISHCHENKO*. ORGANIZATION AND METHOD OF ACCOUNTING FOR LEASE TRANSACTIONS IN AGRICULTURAL ENTERPRISES 125-143

DISCUSSION

- O. SHEVCHUK*. PROGNOSTIC VALIDITY OF THE COMPETITION SELECTION TO THE MASTER'S DEGREE FOR SPECIALTY 081 "LAW" 144-156

NEWS OF LAW

- O. MELNYCHUK*. THE CABINET OF MINISTERS OF UKRAINE IN THE MECHANISM OF PUBLIC ADMINISTRATION OF INCLUSIVE EDUCATION 157-166

The journal is entered on an updated list of scientific professional editions of Ukraine on economic sciences called "**Economy. Finances. Management: actual issues of science and practical activity**" (Resolution of Ministry of Education and Science of Ukraine №1328 from 21.12.2015).

Included with the international scientometric databases and directories of scientific publications:
The National Library V.I. Vernadsky, Ukraine , site: <http://nbuv.gov.ua>
Google Scholar website : <http://scholar.google.com.ua>

Materials are published in Ukrainian, English and Russian Languages.

Issue is approved and recommended to publish at the decision of the Academic Council of Vinnytsia National Agrarian University, Act № 6 from 01 February 2019

All rights are reserved. The texts of articles, tables, graphics, formulas are reserved by copyright. Reproduction and translation of articles are permitted with the consent of the authors. The authors of the articles are responsible for the content and accuracy of publications, presented data and other information. The views expressed in the articles do not necessarily reflect the views of the editorial board and do not impose any obligation on it.

Signed for printing 12 February 2019
Format 60x84 / 8. Offset paper.
Offset Printing. pp. 15,0
Circulation 100.
№ 78

Published by Vinnytsia National Agrarian University
21008, Vinnytsia, 3 Soniachna str.
Subject of publishing activity license
SK №5009 from 10.11.2015

УДК 631.162:338.434

**КРЕДИТНІ АСПЕКТИ
ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ
РОЗВИТКУ
АГРАРНОГО СЕКТОРУ
УКРАЇНИ ©**

Ю.В. АЛЕСКЕРОВА, доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Вінницький національний аграрний університет,
(м. Вінниця),

О.Д. РАДЧЕНКО, кандидат економічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник,
Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки"
(м. Київ),

В.Л. ТОДОСІЙЧУК, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії,
Вінницький національний аграрний університет
(м. Вінниця)

Досліджено особливості кредитування аграрного сектору, у тому числі пільгового, яке визнано найбільш контрольованим і ефективним механізмом держпідтримки. За наслідками дослідження тенденцій динаміки кредитування аграрної галузі у 2000-2017 рр. доведено, що діючий механізм кредитування впливає на фінансові результати. Встановлено, що пільговий кредитний механізм за час його дії з 2000 року по теперішній час мав певну ефективність, що дозволило залучати значні фінансові ресурси. Проаналізовано динаміку кредитування в країні, в тому числі пільгового кредитування сільськогосподарських підприємств протягом останніх років. Спрогнозовано динаміку кредитування в Україні до 2020 року. Підкреслено, що сферою застосування результатів може бути науковий супровід формування стратегії пільгового кредитування галузі. Визначено основні механізми провадження пільгового кредитування в Україні в цілому.

Ключові слова: державна підтримка, кредитування, пільгові кредити, бюджетні програми, аграрний сектор

Табл.: 1. Рис.: 4. Літ.: 12.

Постановка проблеми. Державна підтримка є визначальною складовою аграрної політики у частині регулювання фінансового балансу галузі, в структурі якого кредитуванню належить значна частка. Кредитні ресурси необхідні для переважно сезонного аграрного виробництва, а труднощі з їх одержанням через

© Ю.В. АЛЕСКЕРОВА, О.Д. РАДЧЕНКО, В.Л. ТОДОСІЙЧУК, 2018

мережу комерційних банків зумовлюють потребу державного стимулювання, що має різні механізми та форми. Зазначене викликає необхідність у дослідженні кредитних аспектів державної підтримки розвитку аграрного сектору України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підтримка агросектору через механізм кредитування розглядається багатьма дослідниками, основи якого сформуливали П.Т. Саблук та М.Я. Дем'яненко [1] та їхня наукова школа: Г.М. Калетнік [2], О.О. Непочатенко [3], Ю.В. Алескерова, І.А. Степанюк [4], О.Ф. Томчук [5] й ін. Загалом, базові методологічні основи пільгового кредитування вже сформовано, на що звертають увагу автори Ю.В. Алескерова [6, 9], О.Є. Гудзь у дослідженні державного регулювання фінансових процесів [8] та О.Д. Радченко, підкреслюючи економічні й соціальні наслідки зміни механізму бюджетної підтримки [7].

Стан кредитного ринку та його державної підтримки у країнах ЄС досліджено К.Н. Jansson, С.І. Huisman, С.І. Lagerkvist, Е. Rabinowicz [10]. Досвід Польщі та Угорщини висвітлено у роботах авторів М. Wigier, В. Wieliczko, J. Forgarasi [11] тощо. Ці автори вказують на неоднозначний ефект державного регулювання, зниження ефективності використання ресурсів, привілейованість бенефіціарів. Розвиток кредитування сільського господарства Франції, США та Бразилії досліджено С. Westercamp, М. Nouri, А. Oertel [12]. Ними встановлено, що за кредитами World Bank та USAID державні субсидії по процентних ставках є одним з інструментів розвитку, який найбільше використовується в світі.

Очевидно, що в Україні досліджувані проблеми змінюють свою змістовну наповненість та потребують уточнення з-за зміни макроекономічних пріоритетів, бюджетної політики, євроінтеграційних процесів.

Постановка завдання. Метою статті є оцінка фінансового балансу та кредитних ресурсів аграрного сектору у 2000-2017 рр., а у їх складі – пільгових кредитів для прогнозування динаміки кредитування агросектору до 2020 р. та визначення факторів підвищення ефективності державних програм пільгового кредитування, а, отже, кредитних аспектів державної підтримки розвитку аграрного сектору України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів. У системі державної підтримки пільгове кредитування посідає особливе місце. Для сільськогосподарських підприємств часткову компенсацію відсоткової ставки за кредитами банків запроваджено у 2000 р. з огляду на критичний стан із неповерненням кредитів через стагнацію виробництва. Спочатку програми кредитування стосувались виробничих витрат. Надалі, починаючи від 2004 року (Постанова КМУ № 184 від 18.02.2004 р.), пільгове кредитування поширювалось на ресурси через механізм здешевлення коротко- і довгострокових кредитів.

Сучасний механізм пільгового кредитування формується з 2015 року згідно Постанови КМУ “Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів” від 29.04.2015 р. № 300, за якою діє бюджетна програма КПКВК 2801030 “Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів” з обсягом підтримки на рівні 300 млн грн. Постановою КМУ № 267 від 6.04.2016 р. розширено коло позичальників, які мають право на отримання компенсації відсоткової ставки за залученими в агропромисловому комплексі кредитами. Надається така можливість і фізичним особам-підприємцям.

В аграрному секторі України за даними Державного управління статистики баланс фінансових ресурсів на 2017 р. сягнув 1537 млрд грн, з них поточні зобов'язання склали 72% (2% становили короткострокові кредити). А, наприклад, у 2013 р. баланс у 276 млрд грн на 34% формувався з поточних зобов'язань (16% з них становили короткострокові). Тобто, загальні ресурси за цей період зросли в 5,56 рази, поточні зобов'язання – у 11,88 рази, короткострокові кредити – у 2 рази.

За даними Нацбанку (НБУ) на початок II кварталу 2018 р. аграрному сектору виділено 61,6 млрд грн. кредитів (або 7,34% кредитування нефінансових корпорацій). При цьому на короткострокові і довгострокові кредити припадало по 30%. Динаміку показників загального та пільгового кредитування аграрного сектору за 2000-2017 рр. приведено на рис. 1.

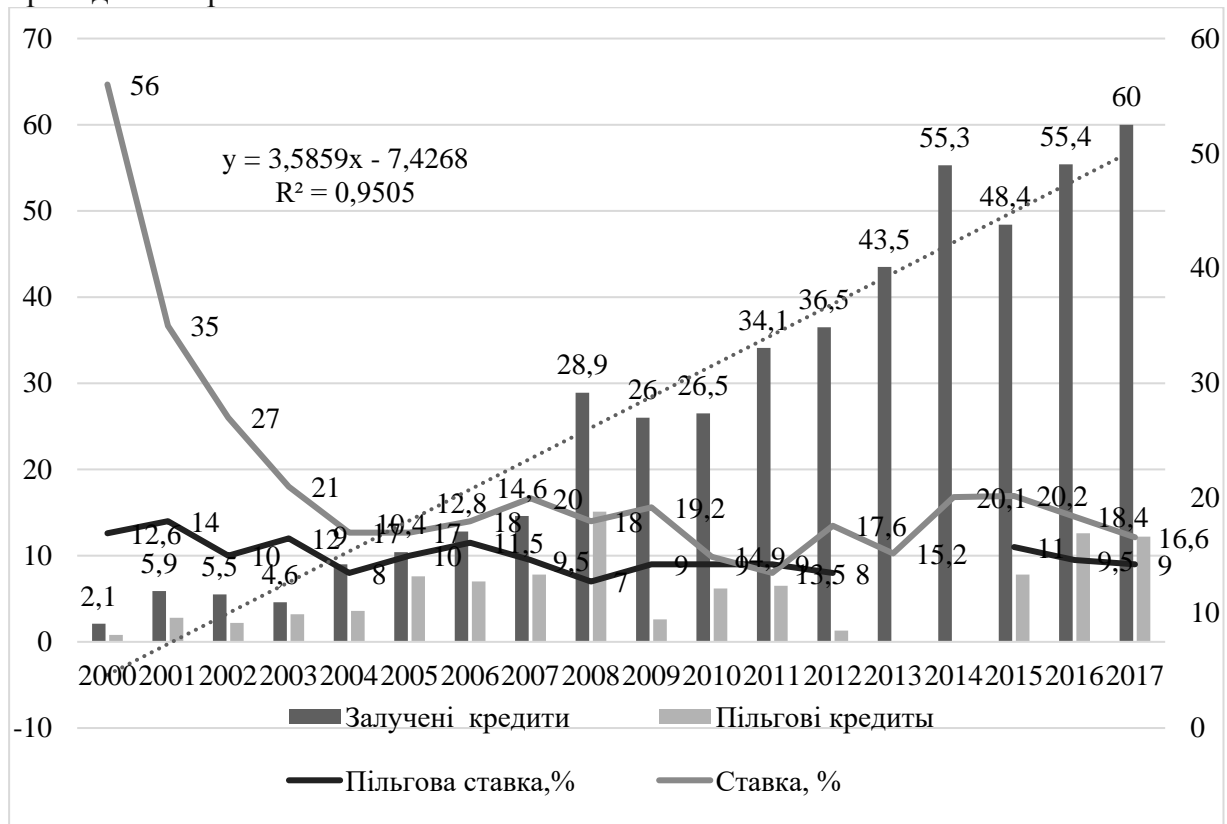

Рис. 1. Динаміка кредитування агропідприємств, 2000-2017 рр., млрд грн
Джерело: [розраховано за даними НБУ, Держстату України, МАПіП].

Загальний обсяг залучених кредитів за період з 2000 по 2017 рік зріс у 28,6 рази, а пільгових – у 15,8 рази. У 2017 р., наприклад, порівняно з 2015 р. обсяги кредитування зросли на 24%, пільгового – на 56,4%. Частка пільгових кредитів у загальному обсязі кредитування досить істотна: у 2000 р. – 38%, у 2017 р. – 20,3%. Зближуються стандартна і пільгова ставки: якщо у 2000 р. різниця була в 43,4 пп, то у 2017 р. – лише в 7,6 пп. Середня пільгова ставка з 12,6 % у 2000 р. знизилась до 9% у 2017 р., тоді як загальна ставка – з 56% до 16,6% за цей ж самий період. Як видно з рис. 1 (лінійна залежність, достовірність 95%) щорічний приріст кредитування становив 3,6 млрд грн.

Економетрична оцінка залежності показників діяльності агросектору від обсягів кредитування (дані 2008-2016 рр.) по ряду функцій (рис. 2) свідчить, що найвищу ступінь залежності проявляють фактори валової доданої вартості (ВДВ) за

степенною функцією (85%) і випуску продукції галузі за поліноміальною функцією (73%). Залежність зміни сум капітальних інвестицій від прибутку та обсягу прибутків від сум кредитів є нижчою.

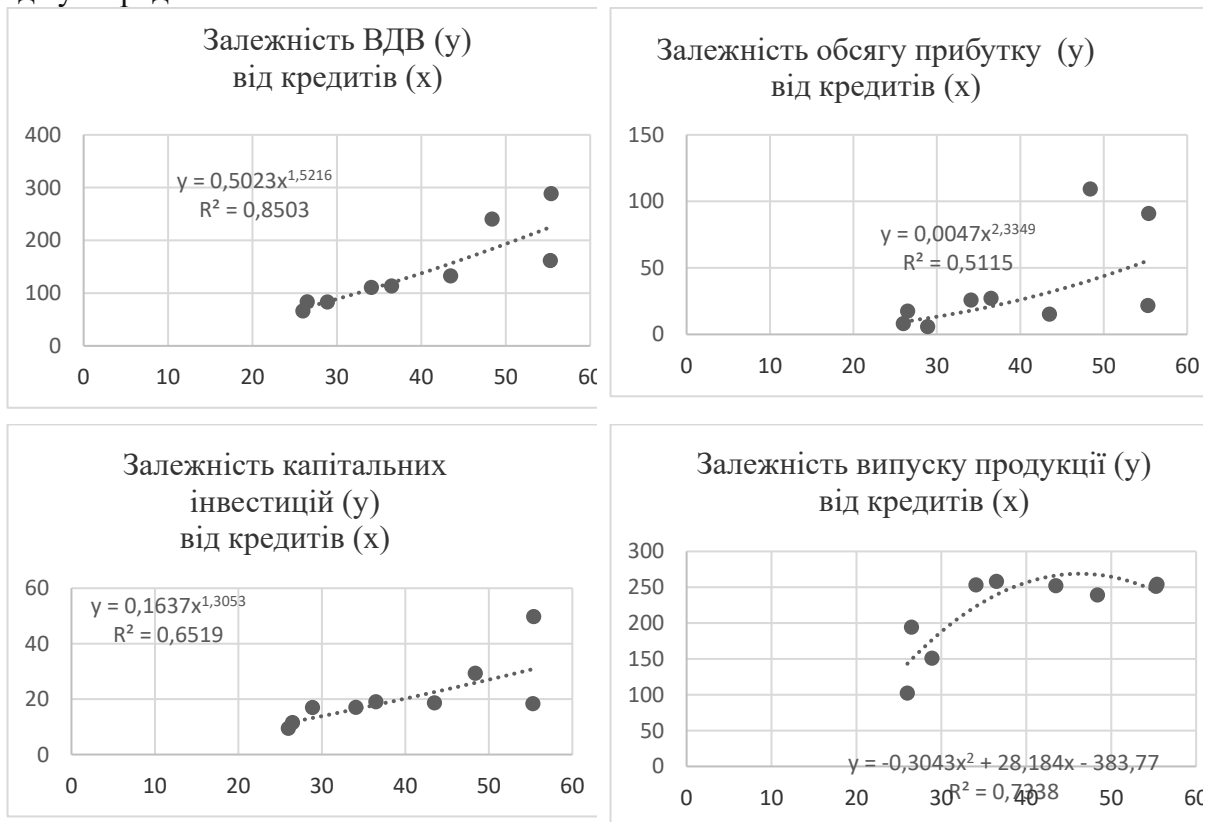

Рис. 2. Економетрична оцінка залежності кредитування і фінансових показників аграрного сектору

Джерело: розраховано за даними НБУ; МАПіП; Держстату (2008-2016 рр.)

Державна підтримка кредитування здійснюється за програмами компенсації кредитної ставки, видачі кредитів фермерам, кредитування лізингового та інтервенційного фондів. Механізм прямого пільгового кредитування діє з 2000 року. Його оновлено в 2015 році згідно з Постановою КМУ № 300 від 29.04.2015 р., де в п. 4 зазначено, що компенсації підлягають процентні ставки за кредитами, залученими для покриття витрат (у Постанові наводиться їх перелік). Постановою КМУ № 267 від 6.04.2016 р. розширено коло позичальників.

Бюджетна програма КПКВК 2801030 “Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі через здешевлення кредитів” (табл. 1) передбачає щорічний обсяг кредитування в останні три роки 300 млн грн (а, наприклад, у 2008 р. сума кредитування становила 1,36 млрд грн).

Кожні 100 грн бюджетних коштів дають змогу залучити значні фінансові ресурси. Так, за даними МАПіП, використання пільгових кредитів у 2017 році дозволило 626 підприємствам здешевити кредити обсягом 12,2 млрд грн. Із загального обсягу кредитів 2,5% залучено підприємствами, що мають чистий дохід до 10 млн грн, серед яких 25,8% вирощують та розводять велику рогату худобу.

Таблиця 1

Вибіркова динаміка показників пільгового кредитування та діяльності агропідприємств України за 2000-2017 рр., млрд грн

Показники	2000	2002	2003	2008	2010	2012	2015	2016	2017
Видано пільгових кредитів	0,8	2,2	3,2	15,1	6,2	4,1	7,8	12,6	12,2
Частка у кредитуванні, %	38,1	40,0	39,0	52,4	23,4	11,2	16,2	22,7	19,8
Виділено коштів на компенсацію	0,05	0,12	0,32	1,36	0,60	0,25	0,30	0,30	0,30
Залучено пільгових кредитів на 100 грн компенсації, грн	1600	1833	1000	1100	1033	1640	2600	4200	4060
Рівень рентабельності діяльності, %	9,0	-1,9	4,2	12,9	2,6	21,7	41,7	32,4	3,8
Капітальні інвестиції	0,5	1,9	2,1	16,9	11,7	19,4	30,2	45,0	57,8

Джерело: розраховано за даними НБУ, МАПіП; дані до 2015 р. узяті з джерел [2; 3; 5].

Теоретичні значення взаємозв'язку кредитних і фінансових коефіцієнтів (рис. 3) по поліноміальному тренду свідчать про високу достовірність (79%) фінансового важелю (його вплив зростає майже пропорційно обсягам кредитних позик). При цьому нами враховано такі кредитні коефіцієнти: дохідність кредитних вкладень (яка розраховується діленням доходу від кредитних операцій на середню суму кредитних вкладень за досліджуваний період); дохідність активів за рахунок кредитних операцій (яка розраховується діленням доходу від кредитних операцій на середню суму активів); питома вага (частка) доходів від надання кредитів у загальній сумі доходів, яка обчислюється шляхом ділення доходу від кредитних операцій на загальну суму доходів банку.

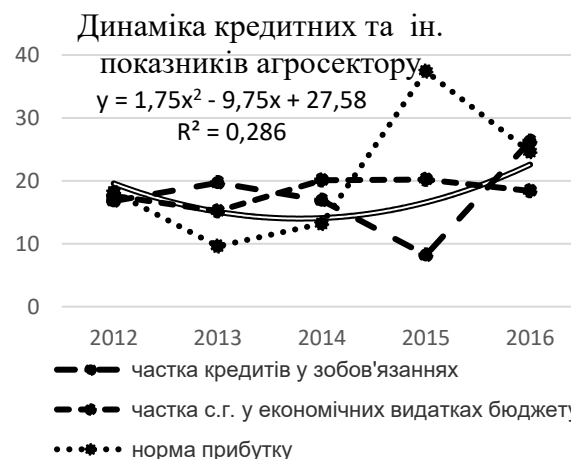
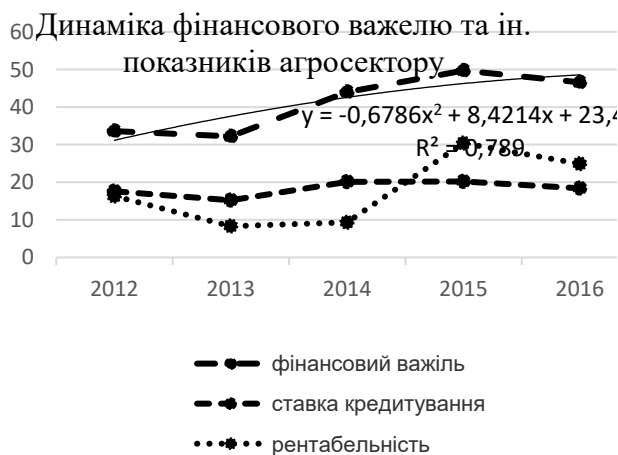

Рис. 3. Динаміка кредитних і фінансових коефіцієнтів агросектору за 2012-2016 рр., %

Джерело: розраховано за даними НБУ і Державної служби статистики України

Відзначимо при цьому, що незначною є частка кредитів у зобов'язаннях (23%). Проте їх використання сприяє збільшенню прибутковості підприємств. Ефект від залучення кредитів досягається тоді, коли рівень рентабельності підприємств є вищим за середню ставку відсотка за залучення коштів; стабільна ставка

кредитування сприяє активізації залучення кредитів. У Звіті про фінансову стабільність, наприклад, за 2016 р. та перше півріччя 2017 р. НБУ відзначало, що аграрний сектор є єдиним сектором економіки, де банки суттєво збільшили обсяги кредитування.

Оцінка емпіричної і теоретичної ліній тренду загальних і пільгових кредитів аграрних кредитів за даними 2000-2017 рр. (рис. 4) показує, що динаміка обсягів загального кредитування обумовлена часовими коливаннями ($R^2=0,9409$). За функцією лінійного тренду нами здійснено прогнозування обсягів загального кредитування на 2020 р

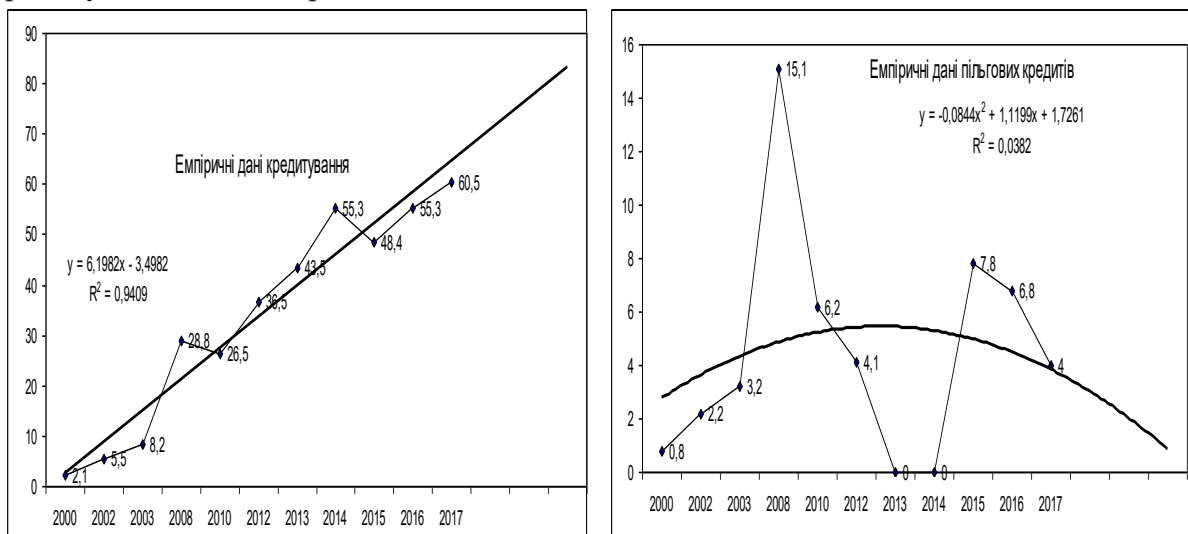

Рис. 4. Емпірична і теоретична лінії тренду загальних і пільгових кредитів аграрного сектору за 2000-2017 рр.

Джерело: Розраховано за даними НБУ і МАПіП

Як бачимо, є тенденція до незначного підвищення рівня пільгового кредитування з бюджету. Обсяг залучення пільгових кредитів до кінця 2020 р. очікується на рівні 16 млрд грн.

Математичний аналіз і прогноз щодо обсягів кредитування аграрного сектору вказав на розбіжність між даними від НБУ та від МАПіП стосовно цих обсягів як за загальними, так і з апільговими кредитами.

Зазначимо також, що державну підтримку у 2018 р. (крім програми пільгового кредитування на суму 0,066 млрд грн у складі програми підтримки тваринництва згідно з Постановою КМУ від 07.02.18 р № 107) спрямовано на здешевлення кредитів. Відповідно до Постанови КМУ від 07.02.2018 р № 106 ще 0,5 млрд грн виділено на здешевлення кредитів для ферм з площею до 500 га і кооперативів, що мають не менше 30 членів та площу до 100 га в користуванні кожного з них.

Отже, із урахуванням як наведених нами результатів дослідження, так і зарубіжного досвіду стосовно вдосконалення механізму пільгового кредитування аграрного сектору вкажімо на необхідність формування в Україні цілісної стратегії щодо державної підтримки аграрного сектору економіки. При цьому обсяги кредитування мають відповідати реалізації Концепції розвитку фермерських господарств і сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки, схваленої КМУ від 13.09.2017 р № 664-р., сама Концепція має сприяти згладжуванню ризиків фінансування.

Висновки. Пільгове кредитування є найбільш прийнятним механізмом державної підтримки виробників в аграрному секторі економіки. Воно має у своєму розпорядженні ефективні показники для моніторингу обсягів кредитування, що сприяє залученню фінансових ресурсів у виробництво продукції. Формування дієвої системи кредитних механізмів підтримки аграрного сектору потребує відповідного правового забезпечення і гарантування його застосування на тривалий період. У зв'язку з прийняттям у рамках бюджету на 2019 рік нових програм, у складі яких значні кошти передбачені на пільгове кредитування, необхідно розробити методику ефективного використання цих коштів. Напрямки подальших досліджень полягають у сфері аналізу можливостей збільшення обсягів держпрограм щодо обсягів кредитування та адаптації цих програм до світового досвіду кредитної підтримки аграрного сектору економіки України.

Список використаних джерел:

1. Дем'яненко М.Я. Кредитний фактор сталого розвитку аграрного сектору України. Економіка АПК. 2014. № 11. С. 5-14.
2. Калетнік Г.М., Ціхановська В. М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для студ. ВНЗ. К. : Хай-Тек Пресс, 2010. 317 с.
3. Непочатенко О.О. Державна підтримка підприємств АПК через удосконалення системи кредитування. Економіка АПК. 2008. № 8. С. 95–100.
4. Степанюк О.І., Демчишин М.Я., Турченок О.В. Кредитування сільського господарства України: аналіз динаміки. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Серія : Економічні науки. 2016. Т. 18, № 2. С. 155-159.
5. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Серія: Економічні науки. 2016. Т. 18, № 2. С. 160-164.
6. Алескерова Ю.В. Державне регулювання фінансових процесів в агропромисловому комплексі. Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 11. С. 209-214.
7. Радченко О.Д. Економічні та соціальні наслідки зміни механізму бюджетної підтримки аграрного сектора України. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2017. № 1. С. 241-255.
8. Гудзь О.Є. Проблеми удосконалення державної фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів. Облік і фінанси АПК. 2005. № 6. С.18-26.
9. Тодосійчук Ю.В. Види та форми кредитів у забезпеченні основних засобів. Економіка АПК. 2007. № 4. С.98-101.
10. Jansson K.H., Huisma, C.J, Lagerkvis, C.J, Rabinowicz E. Agricultural Credit Market Institutions. A Comparison of Selected European Countries // Factor Markets Working Paper, 2013. № 33. 30 p.
11. Wigier M., Wieliczko B. and Forgarasi J. Impact of Investment Support on Hungarian and Polish Agriculture. Paper prepared for presentation for the 142nd EAAE Seminar Growing Success? Agriculture and rural development in an enlarged EU. May 29-30, 2014. Corvinus University of Budapest Budapest, Hungary. [Electronic resource]. URL: <http://econpapers.repec.org/paper/agseaa142/172973.htm>.

12. Westercamp C., Nouri M. and Oertel A. Agricultural Credit: Assessing the Use of Interest Rate Subsidies // AFD Sustainable Development Department, 2015. – 165 p. [Electronic resource]. URL: <https://www.afd.fr/sites/afd/files/imported-files/29-VA-A-Savoir.pdf>.

Список використаних джерел у транслітерації / References

1. Dem'yanenko, M.Ya. (2014). Kredytnyj faktor stalogo rozvytku agrarnogo sektoru Ukrainy [Credit factor of sustainable development of the agrarian sector of Ukraine]. *Ekonomika APK [The Economy of Agro-Industrial Complex]*, 11, 5-14[in Ukrainian].
2. Kaletnik, H.M. & Tsikhanovska, V. M. (2010). *Finansovy menedzhment: navch. posib. dlia stud. VNZ [Financial management]* Kyiv: Khai-Tek Press [in Ukrainian].
3. Nepochatenko, O.O. (2008). Derzhavna pidtrymka pidpryjemstv APK cherez udoskonalennja systemy kredytuvannja [State support of agroindustrial complexes through improvement of lending system]. *Ekonomika APK [The Economy of Agro-Industrial Complex]*, 8, 95-100 [in Ukrainian].
4. Stepanjuk, O. I., Demchyshyn, M. Ja. & Turchenjak, O. V. (2016). Kredytuvannja sil'skogo gospodarstva Ukrainy: analiz dynamiky [Lending to agriculture in Ukraine: analysis of dynamics]. *Naukovyj visnyk L'viv'skogo nacional'nogo universytetu veterynarnoi' medycyny ta biotekhnologij imeni S. Z. G'zhyc'kogo. Serija: Ekonomichni nauky [Scientific herald of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after S.Z.Gzhytsky. Series: Economic Sciences]*, 18 (2), 155-159 [in Ukrainian].
5. Tomchuk, O.F. (2016). Analitychne zabezpechennja upravlinnia kredytorskoju zaborhovanistiu pidpryemstva [Analytical providing of management an account payable of enterprise]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu veterynarnoi medycyny ta biotekhnologii imeni S. Z. Gzhytskoho. Serii: Ekonomichni nauky – Scientific announcer of the Lviv national university of veterinary medicine and biotechnologies of the name of S. Z. Gzhytskii/ Series: Economic sciences*, 2, 160-164 [in Ukrainian].
6. Aleskerova, Ju.V. (2016). Derzhavne reguljuvannja finansovyh procesiv v agropromyslovomu kompleksi [State regulation of financial processes in the agro-industrial complex]. *Prychornomors'ki ekonomichni studii' [Black Sea Economic Studies]*, 11, 209-214[in Ukrainian].
7. Radchenko, O.D. (2017). Ekonomichni ta sotsialni naslidky zminy mekhanizmu biudzhetnoi pidtrymky aharnoho sektora Ukrainy [Economic and social consequences of changing the mechanism of budget support of the agrarian sector of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy. [Collection of scientific works University of the State Financial Service of Ukraine]*, 1, 241-255 [in Ukrainian].
8. Gudz O.Ye. (2005). Problemi udoskonalennja derzhavnoyi finansovoyi pidtrimki pidpryemstv agropromislovogo kompleksu cherez mehanizm zdeshevlennja kreditiv [Problems of improvement of state financial support of enterprises of agro-industrial complex through the mechanism of cheapening of loans] *Oblik i finansi APK. [Accounting and finance of agroindustrial complex]*, 6, 18-22 [in Ukrainian].
9. Todosijchuk Yu.V. (2007). Vidi ta formi kreditiv u zabezpechenni osnovnih zasobiv [Types and forms of loans for the provision of fixed assets]. *Ekonomika APK [The Economy of Agro-Industrial Complex]*, 4, 98-101. [in Ukrainian].
10. Jansson, K.H., Huisman, C.J, Lagerkvist, C.J. & Rabinowicz, E. (2013). *Agricultural Credit Market Institutions A Comparison of Selected European Countries. Factor Markets Working Paper*, 33, 30. Retrieved from: <http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/144003/2/WP33%20Agricultural%20Credit%20Market%20Institutions> (date of access: 01.03.2018).

11. Wigier, M., Wieliczko, B. and Forgarasi, J. (2014). Impact of Investment Support on Hungarian and Polish Agriculture. Paper prepared for presentation for the 142nd EAAE Seminar Growing Success? *Agriculture and rural development in an enlarged EU. May 29-30, 2014 Corvinus University of Budapest Budapest, Hungary*. Retrieved from: <http://econpapers.repec.org/paper/agseaa142/172973.htm>.

12. Westercamp, C., Nouri, M. & Oertel, A. (2015). Agricultural Credit: Assessing the Use of Interest Rate Subsidies. *AFD Sustainable Development Department*, 165. Retrieved from: <https://www.afd.fr/sites/afd/files/imported-files/29-VA-A-Savoir.pdf>.

**ANNOTATION
CREDIT ASPECTS OF STATE SUPPORT
DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE**

ALESKEROVA Yuliya,
Doctor of Economics, associate professor
Vinnitsia National Agrarian University,
(Vinnitsia),

RADCHENKO Oxana,
PhD in Economics, associate professor,
Institute of Agrarian Economics,
(Kiyv),

TODOSICHUK Volodymyr,
Ph. D., associate professor
Vinnitsia National Agrarian University,
(Vinnitsia)

The features of lending to the agrarian sector, including privileged, which is recognized as the most controlled and effective mechanism of state support. As a result of the study of trends in the dynamics of lending to the agrarian sector in 2000-2017, it has been proved that the operating mechanism of lending affects the financial results. It was established that the preferential credit mechanism during its operation since 2000 has shown some efficiency, has allowed to attract significant financial resources. The dynamics of lending in the Vinnitsia region, including on preferential lending to agricultural enterprises in recent years, has been analyzed. The dynamics of lending up to 2020 is forecasted. The field of application of results can be a scientific support to the formation of a strategy of preferential crediting industry. The basic mechanisms of conducting preferential lending in Ukraine as a whole are determined.

Key words: state support, lending, soft loans, budget programs, the agricultural sector.

Tabl.: 1. Fig.: 4. Lit.: 12.

**АННОТАЦИЯ
КРЕДИТНЫЕ АСПЕКТЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ
РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАИНЫ**

АЛЕСКЕРОВА Ю.В.
доктор экономических наук, доцент,
Винницкий Национальный аграрный университет,
(г. Винница),

РАДЧЕНКО Оксана Дмитриевна,
кандидат экономических наук, доцент, старший научный сотрудник,
Национальный научный центр «Институт аграрной экономики», Украина,
(г. Киев),

ТОДОСИЙЧУК Владимир Леонидович,
кандидат педагогических наук, доцент
Винницкий Национальный аграрный университет, Украина,
(г. Винница)

Исследованы особенности кредитования аграрного сектора, в том числе льготного, которое признано наиболее контролируемым и эффективным механизмом господдержки. По результатам исследования тенденций динамики кредитования аграрной отрасли в 2000-2017 гг. доказано, что действующий механизм кредитования влияет на финансовые результаты. Установлено, что льготный кредитный механизм за время его действия с 2000 года по настоящее время имел определенную эффективность, что позволило привлечь значительные финансовые ресурсы. Проанализирована динамика кредитования в старне, в том числе льготного кредитования сельскохозяйственных предприятий в последние годы. Спрогнозировано динамику кредитования в Украине до 2020 года. Подчеркнуто, что сферой применения результатов может быть научное сопровождение формирования стратегии льготного кредитования отрасли. Определены основные механизмы льготного кредитования в Украине в целом.

Ключевые слова: государственная поддержка, кредитование, льготные кредиты, бюджетные программы, аграрный сектор.

Табл.: 1. Рис.: 4. Лит.: 12.

Інформація про автора

АЛЕСКЕРОВА Юлія Володимирівна - доктор економічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, с. Агрономічне, вул. Мічуріна, 4а, e-mail: tuv@email.ua)

РАДЧЕНКО Оксана Дмитрівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник ННЦ «Інститут аграрної економіки», (03127, м. Київ, вул. Героїв оборони 10, e-mail: oxanarad@ukr.net)

ТОДОСИЙЧУК Володимир Леонідович - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, ул. Академічна, 11, e-mail: todos@vsau.vin.ua)

ALESKEROVA Yuliia - Doctor of Economics, Senior Researcher, Associate Professor, Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 4a, Soniachna Str., e-mail: tuv@email.ua)

RADCHENKO Oksana – Candidate of Economic Sciences, Senior Researcher, Senior Researcher, NSC "Institute of Agrarian Economics", (03127, Kyiv, 10, Heroiv Oborony str., e-mail: oxanarad@ukr.net)

TODOSIICHUK Volodimir - Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Administrative Management and Alternative Energy, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 11, Academichna str., e-mail: todos@vsau.vin.ua)

АЛЕСКЕРОВА Юлия Владимировна - доктор экономических наук, старший научный сотрудник, доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, с.Агрономичне, ул. Мичурина, 4а, e-mail: tuv@email.ua)

РАДЧЕНКО Оксана Дмитриевна – кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, ведущий научный сотрудник ННЦ «Институт аграрной экономики», (03127, г. Киев, ул. Героев обороны, 10, e-mail: oxanarad@ukr.net)

ТОДОСИЙЧУК Владимир Леонидович - кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры административного менеджмента и альтернативных источников энергии, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Академична, 11, e-mail: todos@vsau.vin.ua)

УДК 657.1.655

**ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ
ЕКОНОМІКИ ©**

Ж.В. ГАРБАР,
*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри аграрного
менеджменту,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)*

Н.В. КОНДУКОЦОВА,
*старший викладач кафедри менеджменту
Інституту економіки та менеджменту,
Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
(м. Київ)*

У статті визначено основні засади здійснення податкового регулювання реального сектору економіки в системі стимулювання економічного розвитку країни. Узагальнено та систематизовано особливості формування податкової політики на середньострокову та довгострокову перспективу. Розглянуто динаміку показників податкової системи України у рейтингу Paying Taxes. Розкрито основні підходи до формування податкових надходжень державного та місцевих бюджетів в розрізі основних податків. Охарактеризовано рівень виконання планових показників податкових надходжень до зведеного бюджету України. Доведено, що вагомим є підвищення ендogenous потенціалу вітчизняної податкової політики через

© **Ж.В. ГАРБАР, Н.В. КОНДУКОЦОВА, 2018**